

Marsili) apareix analitzat *Porto Topi*; en una forma que coincideix, almenys curiosament, amb el nom del *Topino*, riu subafluent del Tíber que provinent de Gubbio (Úmbria) passa vora Assís i desemboca en el Chiascio; ja esmentat per Dante en el *Paradiso* XI, 43.

Potser, en el *Marsili*, una reminiscència del nom umbrià, ajudà al detall de la forma que ell usa. De tota manera tinguem present que hi ha una *Punta Topina* a la ribera Nord de Pollença (al peu del Castell del Rei, i tocant a «Canten-i-dormen»), Masc. 2, a-4.

PÒRTOL (Marratxí, Mall. 26, a-6)

Citat de forma destacada per Despuig en el seu mapa. Mossarabisme. Quadrado¹⁶ l'anomena *Rafal Portola*, que hem de suposar accentuat a la primera síl·laba;¹⁷ Rosselló V.: «alq. Portula» a. 1242 (*Portula*, núm. 35, pàgina 13).

Més aviat que un port de muntanya hem de pensar en un derivat del llatí PORTA amb un sentit com 'portal', anomenat per la seva boca d'entrada.¹⁸ Pel que fa a *Portals* (Calvià) que hom sol explicar d'aquesta manera, veg. supra, una explicació preferible.

Suposant originari l'antic *Pòrtola*, podríem imaginar que, en parlar vulgar del segle XIII, s'hagués eliminat la *a* final, per la immanent repugnància als esdrúixols. Això és el que es fa encara en el Rosselló, on diuen *la frigol* en lloc de *la frigola*, i aquesta tendència es retroba en la toponímia d'altres comarques; en rigor es pot dir que els parlars balears en reduir *-ia* a *-i* donen proves d'especial afinitat fonètica amb el rossellonès. Però és més probable admetre que fou PORTĀLE la forma primitiva, i per la regla accentual de l'àrab vulgar, es traslladà l'accent a la síl·laba llarga pre-tònica; car la pronúncia morisca vacillava entre *-e* i *-a* (d'on la variant *Pòrtola*). Cf. el que hem dit a *Alputze*, *Caubell*, *Alcauçar*.

16. José María QUADRADO, *Forenses y ciudadanos* (reed. Palma, Imp. Tous, 1939), p. 354.

17. Josep CAPÓ I JUAN, *La vila de Santa Maria del Camí*, vol. I, p. 156, cita possessions de Pere Aymerich, de Pòrtola (Pòrtol) (els accents són de l'autor), de l'any 1407.

18. Potser no serà inútil llegir l'article *Calaportal* del *Dicc. etim. i compl. de la llengua catalana (DECat)*, de Joan Coromines (Barcelona, Curial, 1980ss.). Cf. Puértolas, entre Aínsa i Bielsa.